

ZJAWISKO PUNK W ŚWIETLE PRZEPROWADZONYCH BADAŃ I ANALIZ

Rozprawy Społeczne Nr 1 (V) 2011, s. 70-73

Michał Bergier

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Streszczenie: Celem pracy jest przedstawienie zjawiska nazywanego mianem punk. Porównano obraz zjawiska uzyskany na podstawie wyników przeprowadzonych badań i analiz z obrazem przedstawianym w literaturze przedmiotu. W celu przeprowadzenia badań posłużono się metodą sondażu diagnostycznego, obserwacją uczestniczącą, oraz techniką analizy dokumentów (tekstów piosenek). Przeprowadzone w roku 2010 badania objęły grupę osób określających się mianem punk. W ramach metody sondażu diagnostycznego posłużono się techniką ankiety za pomocą, której przebadanych zostało 20 respondentów z różnych miast Polski.

Wyniki przeprowadzonych badań, oraz płynące z nich wnioski ukazały ważną rolę jaką w zjawisku punk pełni muzyka, oraz zawarte w niej treści. Przekaz punkowych kapel potwierdzony został w codziennej działalności punkowców, skupionej wokół inicjatyw o charakterze kulturalno-społecznym. Analiza wyników badań ukazała także, iż punk, w przeciwieństwie do tego jak określane jest to w literaturze przedmiotu, jest grupą bardzo zróżnicowaną.

Słowa kluczowe: punk, zjawisko punk, Jarocin.

Wstęp

„Subkultura”, „trudna młodzież” i „młodzież niedostosowana społecznie”, to tematy bardzo często poruszane między innymi przez grona socjologów i pedagogów. Każdy z nas posiada pewną wiedzę, która kształtuje obraz „grup młodzieżowych” i sposób w jaki je postrzegamy. Niestety zdarzają się przypadki, w których opis grup, znacznie różni się od ich faktycznego kształtu, wyznawanych idei czy podejmowanych działań. Jednym z takich przykładów jest zjawisko punk.

Większości osób punk kojarzy się zdecydowanie negatywnie. Mimo, iż nie wiemy jakie są idee i działania dzisiejszych punkowców, mamy jasno określone zdanie na temat samego zjawiska. W literaturze trudno jest znaleźć definicję opisującą to zjawisko w sposób pozytywny, podobnie w telewizji. Trudno więc się dziwić, iż większość z nas postrzega punkowców jako grupę niebezpieczną, patologiczną, niedostosowaną społecznie czy też jako młodzież z marginesu.

Autorzy publikacji dotyczących punków, opisują tę grupę najczęściej w kategorii subkultury. Jak stwierdził Piotrkowski (Piotrkowski 2003, s.9) termin „subkultura” „otacza aura tajemniczości i posmak sensacji. Informacje, które przedostają się do prasy i telewizji, dotyczą najczęściej dewiacyjnych przejawów działalności subkultur. Tak też zwykło się potocznie rozumieć termin „subkultura” – jako zagrażający porządkowi społecznemu, prymitywny lub co najmniej niekonwencjonalny sposób uczestniczenia w kulturze.”

Jedną z najnowszych publikacji opisujących wiele grup młodzieżowych, w tym m.in. punkowców, używając terminu „nisza w powiększeniu” w podsumowaniu przedstawia tę grupę w następujący sposób: „Od kiedy istnieje? *Od połowy lat 70.* Akcesoria, atrybuty, używki: *klej i piwo lub tanie wino.* Stosunek do rzeczywistości: *pesymistyczny: świat nie ma przyszłości, podobnie jak my sami.*” (Chęciński 2010, s.175).

Nasz obraz zjawiska punk kształtowany jest przez tego typu publikacje. Okazuje się jednak, iż faktyczny kształt tego zjawiska jest w rzeczywistości w dużym stopniu odmienny.

Wyniki przeprowadzonych badań i analiz (Bergier 2010) ukazują zupełnie inny, niż powszechnie przyjęto, obraz zjawiska punk. Wykorzystane metody (sondaż diagnostyczny i obserwacja uczestnicząca), oraz techniki (ankiety i analiza dokumentów) pozwoliły na wyciągnięcie wielu ciekawych wniosków, które przedstawiono w dalszej części artykułu. Przed ich omówieniem należałoby jednak zacząć od przedstawienia genezy zjawiska punk. Fakt ten wydaje się bowiem bardzo istotny zarówno w kontekście powszechnej opinii dotyczącej zjawiska, jak i w kontekście późniejszych wniosków.

Początki zjawiska punk

Punk narodził się w Wielkiej Brytanii w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Według T. Bąka zjawisko to powstało „w robotniczych dzielnicach Londynu, w odpowiedzi na kryzys ekonomiczny (...) z subkulturą tą identyfikowała się przede wszystkim młodzież, mająca ograniczone możliwości kształcenia się, robienia kariery, zdobywania lepszych pozycji społecznych” (Bąk 2008, s.63).

W Polsce za początki punka przyjmuje się przełom lat 70/80 XX wieku. Podobnie jak na zachodzie początek zjawiska związany był z zastaną w tych czasach trudną sytuacją społeczną. Jak pisał M. Filipiak „W Polsce punk pojawił się (...) jako krytyczna „odpowiedź” na sytuację społeczno-polityczną. O ile jednak punk na zachodzie był antykapitalistyczny, to punk w Polsce był przede wszystkim antykomunistyczny” (Filipiak 2003, s.13).

Bardzo ważnym wydarzeniem, związanym ze zjawiskiem punk, był festiwal odbywający się w Jarocinie w latach 80. Film „Jarocin, historia rockiem pisana” reżyserii D. Tuńskiej (2010), zawiera wiele cieka-

wych wypowiedzi osób biorących udział w tym festiwalu. Jak twierdzą uczestnicy (artyści występujący na scenie, organizatorzy, widzowie) był to festiwal, który z założenia miał zepchnąć punkową młodzież w jedno miejsce, by utrzymać to „groźne zjawisko pod kontrolą” jak określił to w filmie R. Leszczyński (Tuńska 2010). Treści przekazywane przez punkowe zespoły występujące na festiwalu, miały ogromny wpływ na licznie zjeżdżającą do Jarocina młodzież. Teksty płynące ze sceny nie mówiły (jak można by wnioskować po zapoznaniu się z lekturą Chęcińskiego) o wachaniu kleju, lecz o wydarzeniach społeczno-politycznych obecnej Polski, o tym, co zespoły uważały za złe, co im się nie podoba, przeciwko czemu się buntują.

„W 1986 r. w dodatku do „Głosu Wielkopolskiego” zamieszczono obszerny wywiad z socjolog dr T. Sasińską-Klas. W publikacji tej, obalona została część mitów o festiwalu, a całe zjawisko zostało naukowo wytłumaczone. W wywiadzie podkreślono na przykład, że publiczność przyjeżdżająca do Jarocina jest starsza, niż to zwykły podawać media. (...) Są to więc ludzie dorośli, rzeczywiście rozkochani w muzyce. (...) Oni właśnie, a nie – jak to często sugeruje prasa – rozhułkane nastolatki nadają ton imprezie (...) Muzycy i autorzy tekstów zarazem są rówieśnikami publiczności. Zarówno muzyka, jak i frazeologia tekstów mają w sobie generacyjne odniesienie. Wyrażają poglądy i emocje słuchaczy. Są to może utwory chropowate, czasem szokujące, prowokujące, ale autentyczne” (Lesiakowski, i in. 2004).

W. Chełstowski (pomysłodawca festiwalu) wspomina w filmie Tuńskiej, iż „występy punkowych kapel obejmowano cenzurą, która jednak w efekcie nie zadziałała. Każdy zespół mówił, śpiewał i krzyczał ze sceny co tylko chciał” (Tuńska 2010).

Jarocin z pewnością zmienił ludzi, ich świadomość. Teksty i muzyka wykonywana przez artystów były jedyną ucieczką i opozycją wobec panującego systemu. Treści przekazywane przez zespoły występujące w Jarocinie miały ogromny wpływ na przyjeżdżającą na festiwal młodzież. Jej bunt stawał się „bardziej świadomy społecznie i politycznie” jak określił to K. Grafowski z zespołu DEZERTER. Był to „festiwal walczący” (Tuńska 2010).

Często spotykanym argumentem przywoływanym przez krytyków zjawiska punk jest hasło „NO FUTURE” (bez przyszłości). Powyższe hasło było bardzo popularne w latach 70. XX wieku wśród punków z Wielkiej Brytanii, oraz nie mniej popularne wśród naszych rodzimych punków w latach 80. XX wieku. Należy jednak zwrócić uwagę, iż wymowa wyżej wymienionego hasła nawiązywała do trudnej sytuacji związanej z kryzysem ekonomicznym, rosnącym bezrobociem i brakiem perspektyw (Wielka Brytania, lata 70. XX wieku), oraz z trudną sytuacją społeczno-polityczną, ze stanem wojennym i z poczuciem życia w swoistym getcie (Polska, lata 80. XX wieku).

Niestety mało osób zwraca uwagę na te fakty i jakże często źle interpretując, łączy hasło „NO FUTURE” ze zjawiskiem punk obecnym dzisiaj, znacznie różniącym się od tego, które istniało w latach 70.-80. XX wieku.

Różnice między punkiem z lat 80. XX wieku, a dzisiejszym kształtem tego zjawiska, możemy zauważyć w wypowiedzi K. Grafowskiego (za: Tuńska 2010), będącej częścią wywiadu zawartego w filmie o Jarocinie: „Wtedy nam się wydawało, że ten kraj się nigdy nie zmieni, że nie ma szans, żeby była jakakolwiek pozytywna zmiana, jednak to się stało, zmieniło się. No dzisiaj my nie mówimy, że „NO FUTURE”, raczej staramy się mieć przesłanie pozytywne. Bo lepiej się wysilić intelektualnie, myśleć i działać w życiu, a nie po prostu się poddawać i mówić, że nie ma przyszłości.”

Punk w świetle przeprowadzonych badań

Przeprowadzone w roku 2010 badania objęły grupę 20 osób w tym 11 kobiet i 9 mężczyzn. Respondenci byli w wieku 20-31 lat. Dziewięciu z nich zadeklarowało, iż posiada wykształcenie średnie, pozostałe 11 osób posiadało wykształcenie na poziomie wyższym. Badana grupa to mieszkańcy miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy (11 osób), od 51 do 100 tysięcy (7 osób), od 26 do 50 tysięcy (1 osoba), oraz wsi (1 osoba).

Przeprowadzone wśród zadeklarowanych punkowców badania, ukazały wiele różnic w stosunku do zjawiska z lat 70-80 XX wieku. Wystąpiło także kilka podobieństw. Pewnym wydaje się być fakt, iż punk jest zawsze pewną odpowiedzią, reakcją na problemy społeczne, polityczne, a także ekonomiczne, występujące w danym czasie.

Respondenci zapytani o wartości i idee związane ze zjawiskiem punk najczęściej wymieniali:

- antykonsumpcjonizm
- ekologię
- prawa człowieka
- prawa zwierząt (wegetarianizm)
- empatię
- równość
- szacunek do inności
- tolerancję
- antyfaszizm
- wolność wyboru
- sprawiedliwość

W celu zrozumienia interpretacji zjawiska przez osoby biorące w nim udział, zapytano respondentów „czym jest dla Ciebie punk?”. Uzyskano następujące odpowiedzi:

- „Punk to sposób na życie”
- „to bunt przeciw zastanej rzeczywistości”
- „to zdrowa reakcja na nierówności i niesprawiedliwość panujące na tym świecie”;
- „to ruch społeczny dążący do zmiany świata na lepsze”;
- „to pewien światopogląd połączony z muzyką”;
- „to pewien sposób życia związany z muzyką alternatywną”;
- „to pewne idee i wartości według których żyję”;
- „to coś co uświadamia, uwrażliwia, aktywizuje”;
- „to alternatywa dla obecnego stylu życia pełnego konsumpcji, materializmu, rywalizacji”;

- „to forma komunikacji, wymiany myśli i poglądów, to wspólne tworzenie”.

Ciekawym spostrzeżeniem jest fakt, iż opis zjawiska punk dokonany przez samych punkowców nie jest schematyczny, wręcz przeciwnie – jest bardzo zróżnicowany. Jest to bardzo wymowne, jeżeli porównamy wypowiedzi osób bezpośrednio związanych z tym zjawiskiem, z opisami „subkultury punk” zawartymi w literaturze.

Badane osoby poproszono o określenie, z którą z proponowanych w literaturze grup społecznych najbardziej koresponduje zjawisko punk. W jednym z pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety wyróżniono najczęstsze określenia używane przy opisach zjawiska punk (ruch społeczny, subkultura, kontrkultura, kultura alternatywna, inne (jakie?)). Spośród wymienionych określeń respondenci wskazali następujące:

- Kultura alternatywna – 35%
- Kontrkultura – 30 %
- Ruch społeczny - 25 %
- Subkultura – 10 %

Powyższe wyniki zdają się być argumentem podważającym opisy zjawiska punk zawarte w publikacjach, w których zazwyczaj określa się je mianem subkultury (np. P. Piotrkowski 2003).

Odwołując się ponownie do wyżej wymienionych odpowiedzi na pytanie „czym jest dla Ciebie punk?”, należy zwrócić również uwagę, na akcentowany w kilku stwierdzeniach związek tego zjawiska z muzyką. Muzyka punkowa, oraz przekazywane przez kapele treści, są z jednej strony bardzo ważną częścią tego zjawiska (wszyscy respondenci zadeklarowali, iż słuchają muzyki punk, i chętnie wymieniali ulubione zespoły i utwory), z drugiej natomiast są kopalnią wiedzy na temat samego zjawiska, wyznawanych idei i wartości, oraz podejmowanych działań.

Najczęściej wymienianymi przez badaną grupę zespołami były: GUERNICA Y LUNO, WŁOCHATY, SANCTUS IUDA, oraz HOMOMILITIA. Analiza tekstów piosenek wyżej wymienionych kapel wykazała, iż zespoły punkowe poruszają bardzo aktualne, oraz społecznie istotne tematy. Treści odnoszące się krytycznie do różnego rodzaju zjawisk możemy ująć w następujący sposób:

- Kontestacja degradacji środowiska
- Kontestacja globalizacji
- Kontestacja elit politycznych, sposobu sprawowania władzy
- Kontestacja faszyzmu

Wiele tekstów odnosi się również do anarchizmu, oraz samej punkowej społeczności. Co ciekawe, teksty poruszające tematy samego zjawiska punk, prezentują często krytyczne stanowisko. Podkreślane są wciąż obecne w punkowych społecznościach problemy, takie jak: konsumpcjonizm (nowych nagrań, kapel, modnych ubrań), bark samodzielnego myślenia (odwoływanie się, i zapatrzenie w idoli), używki (alkohol, papierosy, narkotyki). Tego typu tematyka nasuwa refleksję, iż muzyka, towarzyszące jej teksty czy też sama punkowa społeczność, pełni funkcję edukacyjną,

czy wręcz wychowawczą, podkreślając cały czas problemy społeczne, wobec których chce być alternatywą.

Należy podkreślić, iż podejmowane przez punków - artystów tematy, bezpośrednio wiążą się z ideami i wartościami wymienionymi przez punków - respondentów. Jest to niepodważalny dowód na to, iż:

- po pierwsze, muzyka, a w zasadzie zawarty w niej przekaz jest bardzo ważną częścią całego zjawiska.
- po drugie, idee, wartości oraz działania są odzwierciedleniem zawartych w punkowych utworach treści.

Działalność punków

Tak jak wspomniano we wcześniejszej części tekstu, przekaz punkowych kapel, jest odzwierciedleniem wartości i ideałów samych punków. Wiele tekstów piosenek przesiąkniętych jest krytyką zastanej sytuacji. Powstaje w związku z tym pytanie, czy punk to tylko krytyka, czy także działanie, próba zmiany tego, przeciwko czemu się protestuje?

Odpowiedzią na powyższe pytanie może być szereg inicjatyw wskazanych przez respondentów podczas badań. Zapytani o inicjatywy związane ze zjawiskiem punk, oraz podejmowane przez osoby z nim utożsamiające się wymieniali najczęściej:

- „**Akcje FOOD NOT BOMB (Jedzenie Zamiast Bomb)**, polegająca na rozdawaniu potrzebującym ciepłych, wegetariańskich posiłków, przygotowanych samodzielnie przez punków. Akcja ta ma na celu protest przeciwko wydawaniu ogromnych sum pieniędzy na zbrojenia, podczas gdy na świecie ciągle istnieje problem głodu.
- **Akcje świadomościowe**, rozumiane jako wykłady, warsztaty, protesty, demonstracje i manifestacje mające pobudzić ludzką świadomość dotyczące niesprawiedliwości panującej w różnych zakątkach świata.
- **Squatting** – zajmowanie opuszczonych budynków i przystosowywanie ich do celów mieszkaniowych, tworzenie w nich alternatywnych, niezależnych centrów kultury, w których odbywają się koncerty, wystawy, warsztaty itp.
- **Koncerty** – organizowane przez punkowców imprezy muzyczne skupiające głównie kapele z tak zwanej sceny niezależnej, niekomercyjnej.
- **Masa Krytyczna** – Akcja rowerowa, polegająca na przejechaniu dużą grupą przez główne ulice miasta z niewielką prędkością i z jednoczesną blokadą jednego pasa ruchu. Akcja ta ma na celu zwrócenie uwagi na brak ścieżek rowerowych, oraz upominanie się o prawa rowerzystów jako równoprawnych, obok samochodów, uczestników ruchu.
- **Free Shop – Darmowy Sklep**, do którego każdy może przynieść rzecz, która nie jest mu już potrzebna, a w zamian za to, bez płacenia, wziąć rzecz, którą zostawił ktoś inny.
- **Antifa** – Działalność sprzeciwiająca się wszelkim przejawom faszyzmu.

- **Wydawanie zinów** – publikacja mniejszych, lub większych gazetek, związanych z punkową tematyką, rozprowadzanych w tak zwanym trzecim obiegu.”

Powyższe przykłady po raz kolejny potwierdzają, iż zawarte w punkowych tekstach wartości i ideały, są wciąż żywe, a przez samych punków zmieniane są ze słów w czyny. Tego typu fakty pozwalają na dokładniejszy zarys charakteru, kształtu, oraz faktycznego działania związanego ze zjawiskiem punk. Po raz kolejny także ukazują różnice pomiędzy obrazem zjawiska przekazywanego schematycznie w wielu publikacjach, a tym, faktycznym, popartym przeprowadzonymi badaniami.

Wnioski

Uzyskane w wyniku przeprowadzonych badań i analiz wnioski, pozwalają stwierdzić, iż zjawisko punk prezentowane w telewizji i literaturze znacznie różni się od rzeczywistości. Przedstawiany przez media wizerunek punkowców jest przyjmowany przez opinię publiczną za pewnik, w wyniku czego, powstaje błędny, stereotypowy wręcz obraz punków. Początków takiej sytuacji można doszukiwać się już w pierwszych latach istnienia zjawiska punk w Polsce (lata 80. XX wieku), o czym mogą świadczyć powierzchowne opinie i opisy odnoszące się do młodzieży zgromadzonej wokół festiwalu w Jarocinie. Błędne informacje były wówczas najczęściej dziełem bezpieki, a także przyjeżdżających na festiwal dziennikarzy, o czym możemy przekonać się z wydanego przez Instytut Pamięci Narodowej (Wydział ścigania zbrodni przeciwko narodowi polskiemu), albumu „JAROCIN w obiektywie bezpieki” (Lesiakowski i in. 2004).

Czasy się zmieniły, a punkowcy nadal aktywnie działają, o czym mogą świadczyć przedstawione w artykule badania i analizy. W wielu miastach osoby najuboższe mogą liczyć na ciepły posiłek przygotowany przez punkowców. Organizowane są imprezy propagujące rower jako środek transportu, a także koncerty, na których młodzież z danej miejscowości ma

możliwość usłyszeć zespoły z różnych zakątków świata. Wszystkie te działania mają charakter non-profit i od początku do końca motorem napędowym nie są korzyści materialne, ale chęć tworzenia oddolnych inicjatyw.

Zastanawiającym jest jednak fakt, iż mimo zmiany władzy, zmiany sytuacji społecznej, oraz mimo wolności słowa, dzisiejsze definicje wciąż zdają się być często podobne do tych z ubiegłego wieku. Niepokojącym wydaje się także fakt, że wiele stereotypowych definicji jest bardzo mocno zakorzenionych w naszym społeczeństwie. Tego typu obserwacje mogą jedynie zachęcać kolejnych badaczy do rzetelnego zdiagnozowania zjawiska punk, a tym samym podjęcia próby odrzucenia zakorzenionych w ludzkich umysłach stereotypów, ukazując wiarygodny obraz zjawiska.

Literatura:

1. Bąk T. (2008), *Współczesne uwarunkowania kreacji subkultury młodzieżowej*, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.
2. Bergier M. (2010), *Wartości punk na podstawie analizy tekstów wybranych kapel* (Praca licencjacka), Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II, Biała Podlaska.
3. Chęciński B. (2010), *Wyż nisz. Od alterglobalistów do zośkarzy 55 małych kultur*, wydawnictwo Znak, Kraków.
4. Filipiak M. (2003), *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
5. Lesiakowski K, Perzyna P., Toborek T. (2004), *JAROCIN w obiektywie bezpieki*, Instytut Pamięci Narodowej.
6. Piotrkowski P. (2003), *Subkultury młodzieżowe*, Wydawnictwo akademickie „ŻAK”, Warszawa.

Filmografia:

1. Tuńska D. (2010), *Jarocin, historia rockiem pisana*, TVP S.A., program 2

THE PHENOMENON OF PUNK IN LIGHT OF HELD RESEARCH AND ANALYSIS

Social Dissertations No. 1 (V) 2011, p. 74-77

Michał Bergier

Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska

Summary: The aim of the dissertation is to present the phenomenon of called punk. The image of the phenomenon obtained on the ground of the results from held research and analysis with the image presented in the subject's literature. In order to conduct the research the following methods have been used: diagnostic survey method, participating observation and the documentation (song lyrics) analysis technique. The research held in the year 2010 included the group of people calling themselves punk. Within the framework of diagnostic survey method there has been used the technique by means of which 20 respondents from different cities and towns of Poland were surveyed. The results of conducted research and arising conclusions showed the importance of music and its content for the phenomenon of punk. The message of punk bands has been confirmed in the everyday activity of punks focused on the social and cultural initiative. The analysis of the research results showed also that punk, contrary to how it is defined in the subject's literature, is a very diversified group.

Key words: punk, the phenomenon of punk, Jarocin.

Introduction

"Subcultures", "difficult young people" and "young social misfits", these are the subjects which are very often discussed by sociologists and educationalists. Each of us has certain knowledge which shapes the image of "youth groups" and the way we perceive them. Unfortunately, there are cases in which the description of groups is significantly different from the actual state, pursued ideas or undertaken activities. One of such examples is the phenomenon of punk.

The majority of people has definitely negative associations with punk. Despite the fact we do not know the ideas and activities of contemporary punks, we have a set opinion concerning the phenomenon itself. It is difficult to find in literature the definition describing this phenomenon in a positive way, similarly in television. Therefore one should not wonder that the majority of us perceive punks and a group of dangerous and pathological social misfits or as the youth from the margin of society.

The authors of works concerning punks describe this group most often as a subculture. As Piotrkowski stated (Piotrkowski 2003, p. 9) the term "subculture" "is surrounded with the aura of mystery and the whiff of sensation. The information which gets to the press and television, concern mainly instances of deviant activities of subcultures. This is also the popular understanding of the term "subculture" – as threatening social order, primitive and at least unconventional way of participating in culture."

One of the latest publications concerning different youth groups, among other things punks, using the term "magnified niche" in conclusion presents this group in the following way: "Since when does it exist? *Since mid-70s. Accessories, attributes, substances: glue and beer or cheap wine. Attitude towards the reality: pessimistic: the world does not have future, neither do we.*" (Chęciński 2010, p. 175).

Our image of the phenomenon of punk is shaped by such publications. However it turns out that the

actual state of this phenomenon is in reality different to a large extent.

The results of the conducted research and analysis (Bergier 2010) reveal a completely diverse, than popularly used, image of the phenomenon of punk. Used methods (diagnostic survey method and participating observation) and techniques (survey and documentation analysis) allowed to draw many interesting conclusions which have been presented further in the article. Before discussing them it might be well to start with presenting the origin of the phenomenon of punk.

Beginnings of the phenomenon of punk

Punk started in Great Britain in the 1970s of the last century. According to T. Bąk the phenomenon originated "in the working-class districts of London as a response to the economic crisis (...) especially teenagers who had limited access to education, career, gaining better social positions identified themselves with this subculture" (Bąk 2008, p. 63).

In Poland the beginning of punk is believed to be the end of the 1970s and the beginning of the 1980s. Similarly in the West the beginning of the phenomenon was connected with the existent difficult social situation. As M. Filipiak wrote "In Poland punk started (...) as a critical "response" to the socio-political situation. While punk in the West was anti-capitalist, punk in Poland was above all anti-communist" (Filipiak 2003, p. 13).

A very significant event connected with the phenomenon of punk was the festival held in Jarocin in the 1980s. The film "Jarocin, historia rockiem pisana" [Jarocin, history written with rock] directed by D. Tuńska (2010), contains many interesting opinions of people participating in this festival. According to the participants (artists performing on stage, organizers, public) it was the festival which was designed to push the punk youth down into one place in order to keep "the dangerous phenomenon under control" as speci-

fied R. Leszczyński in the film (Tuńska 2010). The contents conveyed by punk bands performing on the festival had immense influence on the large amount of teenagers who came to Jarocin. The lyrics flowing from the stage did not say (as could be concluded after reading the publication by Chęciński) about sniffing glue but about socio-political events of contemporary Poland, and what according to the bands was wrong, what they did not like and against what they rebelled.

"In 1986 in the supplement to "Głos Wielkopolski" [The Voice of Great Poland] there was included an in-depth interview with the sociologist T. Sasińska-Klas, Ph.D. Part of the myths about the festival was debunked and the whole phenomenon scientifically explained in that publication. In the interview there was for instance stressed that the public coming to Jarocin is older, contrary to what was usually reported by the media. (...) They are adults who really enamoured with the music. (...) They, and not – as commonly suggested by the press – uncontrollable teenagers shape the event. (...) Musicians and authors of lyrics are the same age as the public. Music, as well as phraseology of lyrics, have generational reference. They express opinions and emotions of the listeners. They may harsh in form, often shocking, provocative, but authentic: (Lesiakowski, et al 2004).

W. Chełstowski (the originator of the festival) recalls in the film by Tuńska that "the performance of punk bands was censored, which eventually did not work. Each band on the stage spoke, sang and shouted out anything it wanted" (Tuńska 2010).

Jarocin certainly changed people and their awareness. Lyrics and music performed by the artists were the only escape and opposition against the dominant system. The contents conveyed by the bands performing in Jarocin had immense influence on the teenagers coming to the festival. Their protest started to become "more aware socially and politically" as noted by K. Grafowski from the band DEZERTER. It was "the fighting festival" (Tuńska 2010).

A common argument referred to by the critics of the phenomenon of punk is the motto "NO FUTURE". The said motto was very popular in the 1970s among punks from Great Britain and not less popular among our native punks in the 1980s. It has to be however noted that this motto referred to the difficult situation connected with economic crisis, growing unemployment and lack of perspectives (Great Britain, 1970s) and the difficult socio-political situation, with the martial law and with the feeling of living in a certain kind of ghetto (Polska, 1980s).

Unfortunately, few people is aware of these facts and often misinterprets them combining the motto "NO FUTURE" with the phenomenon of punk present today which is significantly different from the one which existed in 1970s – 1980s.

Differences between punk from the 1980s and today's form of this phenomenon can be noticed in the opinion of K. Grafowski (after: Tuńska 2010), expressed in the interview included in the film about Jarocin: "It seemed to us then that this country would never change, and that it did not stand a chance for

any positive change to happen, however it happened, it changed. Today we do not say "NO FUTURE", instead we attempt to have a positive message. Because it is better to strain intellectually, think and act in life, and not just to give up and say that there is no future."

Punk in light of held research

The research held in 2010 included the group of 20 people – 11 women and 9 men. The respondents were in the age of 20 – 31 years. Nine of them declared that got secondary education, the remaining 11 people had higher education. The examined group includes residents of cities above 100 000 inhabitants (11 people), from 51 000 to 100 000 (7 people), from 26 000 to 50 000 (1 person) and villages (1 person).

The research held among confirmed punks showed many differences with respect to the phenomenon from 1970s – 1980s. There were also some similarities. A fact which seems to be concrete is that punk is always a certain response, reaction to social, political, and also economic problems existing at a given time.

When asked about the values and ideas connected with the phenomenon of punk, the respondents most often listed:

- anti-consumerism
- ecology
- human rights
- animal rights (vegetarianism)
- empathy
- equality
- respect for others
- tolerance
- anti-fascism
- freedom of will
- justice

In order to understand the interpretation of the phenomenon by people taking part in it, the respondents have been asked "what is punk for you?" The following answers have been given:

- "Punk is a way of life";
- "it is a protest against outdated reality";
- "it as a healthy reaction to inequality and injustice in the world";
- "it is a social movement aiming to change the world for better";
- "it is a certain world view connected with music";
- "it is certain way of life connected with alternative music";
- "it is certain ideas and values according to which I live";
- "it is something which makes me aware, sensitive and motivates";
- "it is an alternative for the contemporary way of life full of consumerism, materialism, competition";
- "it is a form of communication, exchange of ideas and opinions, it is a mutual creating".

An interesting observation is the fact that the description of the phenomenon of punk made by the punks themselves is not schematic, on the contrary – it

is varied. It is very meaningful if we compare the opinions of people directly connected with this phenomenon with the descriptions of "the punk subculture" included in literature.

Researched people have been asked to specify to which social group described in literature corresponds the phenomenon of punk. In one of the questions from the survey form there have been included the most frequent terms used when describing the phenomenon of punk (social movement, subculture, counterculture, alternative culture, other (what?)). Of the mentioned expressions the respondents pointed to:

- alternative culture – 35%
- counterculture – 30%
- social movement – 25%
- subculture – 10%

These results seem to be an argument questioning the descriptions of the phenomenon of punk included in the publications in which it is popularly defined as subculture (e.g. P. Piotrowski 2003).

Referring once more to the above-mentioned answers to the question "what is punk for you?", one should note the connection of this phenomenon with music stressed in several statements. Punk music, along with conveyed content, is on the one hand a very significant element of this phenomenon (all respondents declared that they listen to punk music and they could list their favourite bands and songs), on the other hand it is a mine of knowledge of the phenomenon itself, pursued ideas and values, and undertaken actions.

The respondents mentioned the most often the following bands: GUERNICA Y LUNO, WŁOCHATY, SANCTUS IUUDA, and HOMOMILITIA. The analysis of the lyrics of the above-mentioned bands showed that punk bands bring up very current subjects. The content which refers critically to various phenomena can be ordered in the following way:

- rebelliousness against the degradation of the natural environment
- rebelliousness against globalization
- rebelliousness against political elites and the way of exercising the authority
- rebelliousness against fascism

Many lyrics refer also to anarchism and the punk community itself. What is interesting, the lyrics talk about the subjects of the phenomenon of punk itself, presenting very frequently a critical position. The lyrics stress problems which are still present in the punk community, such as: consumerism (of new recordings, bands, fashionable clothes), lack of independent thinking (referring to and looking up to idols), substances (alcohol, cigarettes, drugs). These subjects prove reflection that the music, along with and lyrics or the punk community itself, serve educational function stressing continually social problems to which it wants to be an option.

It should be emphasized that subjects brought up by punks-artists directly correspond to ideas and values mentioned by punks-respondents. It is an irrefutable proof that:

- firstly, music, especially the conveyed content, is a very significant element of the whole phenomenon.
- secondly, the ideas, values and actions reflect the content included in punk songs.

Punks activity

As has been mentioned earlier, the message of punk bands reflect the values and ideas of punks themselves. Many lyrics are soaked up with the criticism of the status quo. A question arises: is punk merely the criticism or also an activity, an attempt to change what the rebel against?

The answer to this question may be a wide range of initiatives listed by the respondents during the research. When asked about initiatives connected with the phenomenon of punk, and campaigns undertaken by people identifying themselves with it, the respondents named most often:

- **"FOOD NOT BOMBS"** – campaign in which the needy are served hot vegetarian meals prepared by punks themselves. The campaign is a protest against spending huge amount of money on arms in times when the problem of famine is still present in the world.
- **Making aware campaign** – lectures, workshops, protests, demonstrations and manifest and rallies which are to stimulate people's awareness of injustice in different parts of the world.
- **Squatting** – taking up abandoned buildings and adapting them for housing purposes, creating alternative, independent culture centres where concerts, exhibitions, workshops, etc. are organized.
- **Concerts** – music events organized by punks which invite mainly bands of the so-called independent and non-commercial stage.
- **Critical Mass** – a cycling event in which a large group of travels slowly on bikes through city streets blocking one traffic lane. The purpose of this event is to draw attention to the lack of bicycle lanes and to assert bikers' rights as equal users, next to cars, of the road.
- **Free shop** – **Free shop** to which any-one can bring a thing he/she does not need any more, and in return, without paying, can take a thing brought by someone else.
- **Antifa** – activity against any kind of fascism.
- **Publishing fanzines** – publishing smaller or larger magazines connected with punk issues distributed in the so-called third circulation."

The above examples once again confirm that ideas and values included in punk lyrics still live on, and that punks put them from word into actions. These facts allow for a more detailed outline of the nature, shape and actual activity connected with the phenomenon of punk. Once again they show differences between the image of the phenomenon presented schematically in many publications with the actual one supported by held research.

Conclusions

Conclusions drawn from held research and analysis allow to state that the phenomenon of punk presented in the television and literature differs significantly from the real one. Image of punks presented by the media is taken for granted by the public opinion, which results in false, almost stereotyped, image of punks. The origins of this situation can be traced back to the first years of the existence of the phenomenon of punk in Poland (1980s) which is reflected in the superficial opinions and descriptions concerning the youth of the Jarocin Festival. False information was at that time mainly spread by the secret police, and by journalists who came for to Jarocin – the proof of this can be found in the picture album titled "JAROCIN w obiektywie bezpieki" [JAROCIN as seen by the secret police] (Lesiakowski et al, 2004) published by The Institute of National Remembrance (Commission for the Prosecution of Crimes against the Polish Nation).

Times have changed but punks are actively operating which can be seen in the research and analysis presented herein. In many cities the poor may count on hot meal prepared by punks. There are events propagating bikes as the means of transport, and concerts on which teenagers in given towns have the possibility to listen to groups from different parts of the world. All these events are non-profit and their driving force, from start to the end, is not material benefit but the desire to launch grass-roots initiatives.

It is curious to observe that despite the change of the state authorities, the change of the social situation, and despite the freedom of speech, today's definitions

seem to be similar to the ones from the last century. It is alarming that many stereotyped definitions are very deeply rooted in our society. Such observations should encourage other researchers to diagnose thoroughly the phenomenon of punk, and consequently to make an attempt to reject stereotypes rooted in people's minds showing reliable image of the phenomenon.

Bibliography:

1. Bąk T. (2008), *Współczesne uwarunkowania kreacji subkultury młodzieżowej*, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.
2. Bergier M. (2010), *Wartości punk na podstawie analizy tekstów wybranych kapel* (Praca licencjacka), Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II, Biała Podlaska.
3. Chęciński B. (2010), *Wyż nisz. Od alterglobalistów do zośkarzy 55 małych kultur*, Wydawnictwo Znak, Kraków.
4. Filipiak M. (2003), *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
5. Lesiakowski K, Perzyna P., Toborek T. (2004), *JAROCIN w obiektywie bezpieki*, Instytut Pamięci Narodowej.
6. Piotrkowski P. (2003), *Subkultury młodzieżowe*, Wydawnictwo akademickie „ŻAK”, Warszawa.

Filmography:

1. Tuńska D. (2010), *Jarocin, historia rockiem pisana*, TVP S.A., program 2